Fåglar i Västerbotten

Årg 42 Nr 2 2017

Västerbottens Ornitologiska Förening

Innehåll FiV nummer 1, 2017

3 Gåspennan
Albin Enetjärn

4 Skådning i Mellanbygden - två nygamla fågellokaler
Niklas Lindberg Alseryd

8 Dvärgmåsens utbredning i Södra Lappland
Leif Bildström

12 Lappuggla - bildcollage
Albin Enetjärn

14 Överraskande möte med vitryggig hackspett
Ann-Katrin Sjögren

15 Saxat från Facebook
Thomas Johansson

16 Stora Fjäderäggs fågelstation - verksamheten 2016
Niklas Lindberg Alseryd

22 Fågelrapport för Södra Lappland 2016
Håkan Rune

28 Dagboksbladet
Thomas Birkö

30 Skådarprofilen
Bertil Strömberg

Fåglar i Västerbotten

Utgiven av Västerbottens Ornitologiska Förening (VOF).

Fåglar i Västerbotten är VOF:s medlemstidning och utkommer med 3 nummer + fågelrapporten för landskapet Västerbotten varje år.

Tidningen är beroende av att medlemmarna själva är med och bidrar med artiklar, då allt arbete med tidnignen görs på ideell basis. Tidningen har högt i tak och både artiklar med vetenskaplig liksom med populärjournalistisk prägel är välkomna. Har du en fågelrelaterad artikel på lager? Kontakta någon i redaktionen!

FiV redaktionen

Albin Enetjärn (Ansvarig utgivare, redaktör)
Vittervägen 176, 907 51 Umeå
albinenetjarn@gmail.com
076-1335049

Isak Vahlström (Redaktör)
isak.vahlstrom@gmail.com
073-8052848

Niklas Andersson (Redaktör)
idunarama@gmail.com
070-3886353

VOF:s styrelse 2017

Jonas Gustafsson (Ordförande)
Lundavägen 2, 903 20 Umeå, 070-2544319
vofstyrelsen@gmail.com

Jan Eriksson (Kassör)
Bertil Strömberg (Sekreterare)
Niklas Andersson (Vice ordförande)
Isak Vahlström (Ledamot)
Dag Österlund (Ledamot)
Agnes Eriksson (Ledamot)
Per-Olof Nilsson (Suppleant)
Albin Enetjärn (Suppleant)

VOF

Är en fristående länsförening under Sveriges Ornitologiska Förening. Lokala fågelföreningar finns i Skellefteå och Umeå. VOF arbetar för att främja fågelskydd och fågelstudier i Västerbottens län samt att öka kontakten mellan fågelintresserade i länet. Medlemskap löses genom att sätta in medlemsavgiften på föreningens plusgiro PG 12911-4. Årsavgiften för medlemskap är 200:-. Ungdomar under 18 år betalar 100:-. Ytterligare familjemedlemmar boende på samma adress kostar 35:-/pp (ingen extra tidning). Skriv namn, adress samt syftet med din betalning i meddelandefältet vid plusgirobetalning. Som medlem erhålls tre nummer av tidskriften Fåglar i Västerbotten samt fågelrapporten för landskapet Västerbotten varje år.

Omslag: Framsidan: Lappuggla. Foto: Tomas Wållberg
Baksidan: Lappuggla. Foto: Marcus Östman

Gåspennan

Albin Enetjärn

En bra sak med oss fågelskådare är att vi alltid har något att prata om sinsemellan när vi umgås: fåglar. Oavsett ålder, kön, etnicitet och så vidare så har vi denna gemensamma nämnare, och antalet infallsvinklar när det gäller ämnet "fåglar" torde vara i det närmaste oändliga. Fågelskådning är i mitt tycke ett fritidsintresse som är bra på att överbrygga sociala barriärer. Från att ha varit en typisk manlig hobby har det också på senare år blivit en allt större andel kvinnor i skådarleden, kul! Förhoppningsvis är det en konsekvens av att skådningen blivit mer inkluderande och att samhället blivit mer jämställt i stort. En grupp i samhället som växt snabbt med de senaste årens flyktingströmmar är invandrarna, nysvenskarna, eller vad man nu vill kalla dem. Med invandring kommer ett påföljande behov av integration för att dessa nya medborgare ska lära sig om vårt land och må bra av att leva här. Hur det är ställt med integrationen i Sverige idag tål att diskuteras, men kanske finns här en möjlighet att göra en insats för oss fågelskådare! Definitivt är det så att det är tunt med invandrare i skådarleden och i naturen i allmänhet. Inte så konstigt egentligen, kommer man till ett främmande land med en (till synes) vild och otämjd natur så kanske man inte är så kaxig på att ge sig ut och utforska den på egen hand. Sedan tillkommer också kostanden för dyr optik om man ska skåda fåglar, vilket kanske inte ligger högt upp på prioriteringslistan för många nyanlända. Säkert är det många som har haft ett naturintresse i hemlandet, men som har svårt att komma igång med det här i Sverige. Fågelskådning som integrationsprojekt har säkert prövats i andra delar av landet, men inte här i Västerbotten mig veterligen. Måhända är det något föreningen skulle kunna engagera sig i? Mycket av vår svenska kultur har sina rötter i naturen så att intressera sig för och lära sig om naturen torde därför vara ett effektivt sätt att integreras i samhället.

Men för att ge lite fokus på tidningen på tidningen du håller i handen: Förhoppningsvis bjuds det på trevlig läsning med blandat innehåll. Oavsett om du brinner för dvärgmåsens utbredning i södra Lappland eller funderar på hur det är att upptäcka en vitryggig hackspett under promenaden så finns det något för dig! Den skarpögde kanske också noterar att det är väldigt mycket bilder på lappuggla i detta nummer. Både på fram-, bak- och insidan. Detta beror helt enkelt på att den gör sig så väldigt bra på bild i kombination med att det varit lite av ett smörgåsbord av fotogena lappugglor längs Västerbottenskusten under vårvintern. Så jag tyckte att den kunde få vara lite överrepresenterad, sin vintriga uppsyn till trots. Sist men inte minst vill jag önska alla skådare en trevlig fågelsommar, må den vara fylld av drillande lärkor och skränande måsar!

Skådning i Mellanbygden – två nygamla fågellokaler

Niklas Lindberg Alseryd

Västerbottens mellanbygd, vad är nu det? Ja till vardags brukar man med Mellanbygden mena de delar av Västerbotten som ligger mitt mellan Umeå och Skellefteå-Bureå. Ungefär från en tänkt linje längs kustlandet Bygdeå-Ånäset-Lövånger och inåt landet till Botsmark-Bygdsiljum-Burträsk.

Mellanbygden, en introduktion

Ur ett skådarperspektiv är Mellanbygden att betrakta som en väldigt förbisedd del av Västerbotten, trots att det ligger så kustnära. Men spännande fågelupplevelser och intressanta arter saknas inte! Det är nästan så att varje skådarrunda kan tillföra ny kunskap. Visserligen finns det gamla källor som berättar om spännande fågellokaler här, men i modern tid har området inte haft många aktiva ornitologer och det har med något enstaka undantag heller inte lockat så många skådare på genomresa att stanna. Förutom Gärdefjärden och Bjuröklubb - som framstår som verkliga undantag - har det skrivits väldigt lite om fågellivet i Mellanbygden, och under många år var det väldigt lite som rapporterades och än mindre publicerades i VOF:s regionala fågelrapport eller i Artportalen/Svalan. Det är glädjande nog på väg att svänga litegrann!

Eftersom jag spenderat en hel del tid de senaste fem-sex åren med att bekanta mig med fågelmarkerna i vår västerbottniska mellanbygd så tänkte jag dela med mig av lite skådartips. I princip finns det hur många fina ställen som helt att upptäcka. Visst, lika strategiskt som Kvarkenregionen ligger det inte, och några storslagna lokaler a'la Umeälvens delta finns här inte men trakten bjuder på massor av trevliga skådarstopp. Här finns allt från skogklädda berg, kuperad terräng och sjörika landskap till bördiga jordbruksbygder och grunda havsvikar. Ett stort antal sjöar och tjärnar, varav många grunda och relativt näringsrika, och ett rikt odlingslandskap gör att förutsättningarna för t.ex. nattsångare är goda. Arter som storspov och hornuggla har starka stammar i Mellanbygden. Hur pass stor karaktärsart gransångaren är i de inre, kuperade delarna, och hur förbisedd gärdsmygen nog är i Västerbotten är t.ex. sådant som jag inte visste innan jag började skåda här! Gör gärna något extrastopp på din resa genom området eller varför inte förlägga bara en enda vår- eller sommarexkursion om året längre bort än de invanda rutterna kring Umeå eller Skellefteå. Och: rapportera, rapportera, rapportera!

Här presenterar jag två nygamla fågellokaler i den norra delen av Mellanbygden, närmare bestämt i Lövångers socken. Jag kallar dem "nygamla" eftersom de nämns i gamla källor för sitt rika fågelliv eller för ovanliga fågelobservationer. Men i modern tid har skildringarna varit få och rapporterna högst sporadiska.

Lövselefjärden

Bara fem minuter från E4 ligger Lövselefjärden, "Krekångersfjärden" i äldre källor. Den nås bäst på en grusväg som börjar vid avfarten från E4 med skylt "S Lövsele". Fjärdens inre delar avspanas sedan lämpligen från den lilla småbåtshamnen på östra sidan fjärden, vid Lillänget där vägen slutar. Tyvärr finns få parkeringsmöjligheter i övrigt, grusvägen är smal utan parkeringsfickor där den löper som närmast viken. På andra sidan viken, i sydväst, finns också två spaningsplatser vid Lövsele hamn som nås från en avfart från E4 vid Västanbyn. Kör

Lövselefjärden med de tre bästa spaningsplatserna utmärkta i rött. *Karta: Lantmäteriet*

sedan mot Noret. Lövselefjärden är en grund, långt inskuren havsvik som är kantad av sävruggar och med långgrunda stränder och lerbankar längst in. Sedan några år tillbaka är dess inre ridå av sly och strandskog borträjd och betande får håller markerna ner mot vattnet och fjärdens strandängar öppna. Innanför dessa och norrut upp mot några gårdar ligger öppna åkermarker.

Fåglar: Fjärden har oftast gott om fåglar nästan hela den isfria säsongen, från april till november. Av häckande fåglar märks tofsvipa, storspov och rödbena, och bland alla andkullar sommartid ses ofta en eller flera kullar bergand - troligen från häckplatser längre ut mot havet. Smålom finns med flera häckande par i skogstjärnar i närheten och dessa lommar har fjärden som en samlingsplats för spel och uppvaktning. Fiskgjuse men även skräntärnor från häckplatser i kustbandet fiskar gärna i fjärdens inre del. I skogsbryn och på hyggen längs vikens östra sida finns sommartid bl.a. gärdsmyg och törnskata. Under vår och tidig höst rastar simänder i högre antal, ibland många hundra vilka kan inkludera även snatterand och årta. Flera arter dykänder finns alltid att se. Bergand rastar regelbundet liksom små grupper av salskrake. Söderut, längre ut i fjärden, kan enstaka doppingar och marina dykänder som sjöorre och alfågel ses. Gäss, mestadels kanada- och grågäss, rastar ofta på strandängarna eller på fälten innanför. De grunda bankarna och stränderna längst in i viken lockar en hel del rastande vadare under vår och sensommar. Än så länge har skådarbesöken varit få vid denna tid men särskilt vid lågvatten kan spännande upptäckter av t.ex. småvadare göras. Jagande havsörn ses ofta, hitlockad av de rastande fågelflockarna. Större flockar av ärlor, piplärkor, trastar och finkar rastar gärna på de öppna ängs- och åkermarkerna innanför viken.

Tillfälligt: knölsvan, blåsgås, spetsbergsgås, smådopping, gråhäger, kustsnäppa, sandlöpare, bändelkorsnäbb. I äldre skrifter beskrivs fynd av bl.a. fjällgås och stäpphök.

Vebomark

Lite längre bort från allfartsvägen E4 ligger Vebomark, men låt inte avstickaren på futtiga 8 km avskräcka från besök. Närmast nås det från Grimsmark men det är inte mycket längre från Lövånger. Det omskrivna Vebomarksträsket, "Norrlands Tåkern", är tyvärr ett minne blott och sedan länge torrlagt och uppodlat.

Vebomark har idag stora arealer jordbruksmark. Läget för det numera urdikade träsket är fortfarande utskrivet på kartan. *Karta: Lantmäteriet*

Men, under främst vår och försommar kan området ändå bjuda på trevlig skådning. I centrum för intresset ligger den stora, flacka dalsänka av jordbruksmarker som markerar var Vebomarksträsket en gång låg. Under snösmältning och vårflod i april-maj översvämmas fälten i sänkan i varierande utsträckning vilket då kan dra till sig rastande fåglar i mängd. Svämningarna överblickas bäst från de vägar som löper mellan de små byarna runtom området.

Fåglar: I april drar de upptinade fälten runtom dalsänkan till sig rastande flockar av sångsvanar, tranor och även en del gäss, främst grå- och sädgäss. Om vårens snösmältning ger upphov till svämmade fält så ansamlas efterhand även större mängder rastande simänder, maxsummor de senaste vårarna har legat på exempelvis 1250 krickor, 200 bläsänder och 44 stjärtänder. Lättast kan stora rastande andflockar ses i svämningar på västra och norra sidan om gårdarna vid Västra Näset/Kornnäset. Fågelmängder som rastar nere i den öppna dalsänkan mellan Västra Näset och Östra Näset är mera svåröverblickade och ses bäst efter något hundratals meter vandring från väg, antingen österifrån eller västerifrån. Även små antal dykänder kan ses rasta. Om svämningarna kvarstår en bit in i maj så attraherar de också vadare, främst Tringa-vadare och brushane i större grupper. Fjällvråk, blå kärrhök och jorduggla ses regelbundet rasta och födosöka under våren men också pilgrimsfalk jagar årligen i vårens flockar av änder och måsar. Häckfåglarna vid Vebomark består av typiska arter för Västerbottens odlingslandskap som tornfalk, storspov, tofsvipa, sånglärka och stare, men ännu finns också något revir av ortolansparv kvar vid Östra Näset. Hornuggla, troligen även jorduggla och skogsduva, hör också till häckfåglarna. Nattsångarförekomsten är dåligt utforskad trots att miljöerna borde passa många arter,

men åtminstone kornknarr har hörts.

Tillfälligt: Brun glada, snatterand, ringtrast.

Övrigt
De tallpräglade barrskogarna runtom Vebomark är sällan besökta av ornitologer men har förekomster av många skogsarter, t.ex. duvhök, slaguggla och tjäder, och även lappuggla lär förekomma så ägna gärna något extra stopp åt skogsmiljöerna, eller varför inte en hel ugglerunda!
En vebomarksbesökare bör också passa

Lappugglan torde förekomma i tallskogarna runt om Vebomark så spana lite extra ifall du besöker området. *Foto: Eskil Nygren*

på att göra en kort avstickare en knapp kilometer söderut till Ytterbyns södra del, där en liten vegetationsrik tjärn/våtmark alldeles invid vägen som regel bjuder på häckande svarthakedoppingar på njutbart avstånd. Överlag finns här en rik förekomst av häckande och rastande arter på en mycket liten yta. Sothöna har setts.

Litteratur
Holm, C. 1939. Torrläggningsverkamheten inom Lövånger socken. Västerbotten 1939, sid 101-138. Västerbottens läns hembygdsförenings årsbok, årg. 20.

Holm, O. 1939. Lövångers högre djurvärld. II. Fåglar. Västerbotten 1939, sid 139-204. Västerbottens läns hembygdsförenings årsbok, årg. 20.

Olsson, C. 1999. Fågelsjön som spårlöst försvann. Fåglar i Västerbotten nr 3, 1999, sid 58-65.

Olsson, C. & Wiklund, J. 1999. Västerbottens fåglar. Umeå.

Niklas Lindberg Alseryd
nlindbergalseryd@gmail.com

Dvärgmåsens utbredning i Södra Lappland

Leif Bildström

Det är alltid lika roligt när nya fågelarter etablerar sig! Ibland går det oväntat snabbt, då en tidigare sällsynt fågel på väldigt kort tid blivit så vanlig, att man inte längre höjer på ögonbrynen när man ser en. Det känns snart som om den alltid har funnits!

Dvärgmåsen kan utan tvekan räknas till den skaran. Låt vara att det finns en del enstaka, historiska fynd, men när det väl tog fart, så var etableringen ett faktum inom bara några år. Dvärgmåsens mjukt, gnälliga läte, kan höras genom den mest skräniga skrattmåskoloni och den lilla måsen är vacker och spektakulär i sin jakt på fjädermyggor och sländor. De svarta vingundersidorna och den något mer knubbiga formen, med kortare och bredare vingar, skiljer den lätt från skrattmås, även på långt avstånd.

Det är också väldigt intressant att följa utbredningen för en fågel som just kommit till lappmarkerna, för att se hur det blir i framtiden. Som det ser ut har dvärgmåsen kommit för att stanna, men utbredningen är något splittrad och vissa år går populationen kräftgång. Hur som helst är dvärgmåsen en trevlig fågel att glädjas åt och vi får hoppas att den även framöver kommer att trivas här.

Historik i Lycksele Lappmark

Även om dvärgmåsen självklart måste anses tillhöra en av våra nya fågelarter, så finns likväl en del äldre fynd. Det första härstammar från den 2 oktober 1945, då två fåglar sågs vid Grundfors by, i Stensele socken. Riktigheten i artbestämningen har möjliggjorts genom att en av fåglarna sköts och kunde åtminstone tidigare, ses uppstoppad. Den 31 maj 1970 sågs två fåglar vid Prästtjärn, Sorsele. 1973 sågs en ensam fågel vid Mariatjärn, också Sorsele. Tjärnen är belägen endast ett par stenkast från den tidigare nämnda Prästtjärnen och tillhör ett område, där dvärgmås än i dag kan ses. Under 1980 talet gjordes bara ett fåtal fynd, exempelvis ett i Ammarnäs. Det var under 1990 talet som den stora expansionen slog igenom med full kraft!

1990 sågs dvärgmås vid Adak, Malå, i Sorsele samt en ensam dvärgmås vid Hemavan. Från och med 1993 har dvärgmås varit en årsviss fågel i Södra Lappland och fram till 1994, hade dvärgmåsar även setts vid Mejvanmyran, Rusele, Umeälven vid Lycksele, samt vid Ljungby, Malå. Totalt fanns 14 fynd i Lycksele Lappmark, med 1994 års fynd inräknade.

Vid Slemträsket, Åskilje, konstaterades äntligen lappmarkens första häckning 1996. Första året sågs minst två ungar och sjön med sitt föga tilltalande namn, föll tydligen dvärgmåsarna i smaken och antalet häckningar ökade vartefter. 1997 ringmärktes tolv ungar och året efter fjorton ungar. Men 1999, visade dvärgmåsarna upp en av sina kända och besynnerliga sidor då de plötsligt övergav sjön. I stället etablerade sig en liten koloni ute på Umeälven vid Åskiljeholmarna, där tio ungar ringmärktes. Samtidigt hittades sju ruvande dvärgmåsar på Svanamyran, Lycksele, fyra par vid Ljungby, Adak, vilket var andra året som häckningar konstaterades inom Malå. Föregående års häckningar var också på samma plats. Tjugofem par häckade även på Malåträsket.

Enbart i Malå kommun häckade 1999

Dvärgmåsarna som etablerat sig under de sista decennierna stod för en närmast explosiv ökning under 1990 talet. *Foto: Leif Bildström*

trettiofem par dvärgmåsar och passerade därmed för första gången antalet häckande skrattmåsar. Efter ett års frånvaro fanns åter dvärgmås i Slemträsket 2000. Det året häckade tolv par där och även sex par vid Åskiljeholmarna. En nyetablering skedde även vid Lessejaure, Sorsele, där fem par ruvade på sina ägg. Tjugofem par häckade också på den stora botuvan ute på Maláträsket, Malå. 2001 ringmärktes tjugoåtta ungar på Åskiljeholmarna och ca trettiofem par häckade på Maláträsket. Det året etablerade sig också tolv par i Mariatjärn, i utkanten av Sorsele tätort.
Under det kommande decenniet blev dvärgmåsen en mer eller mindre allmän häckfågel i många lämpliga häckbiotoper och man fick nästan en tanke att måsarna testade vissa mindre slåtterträsk etc. med några få häckningar på spridda ställen i lappmarken. Exempelvis vid Blausjaur, Malå kunde häckning konstateras 2007 men häckningar där har därefter bara varit sporadiska, liksom den enstaka häckning som tydligen ägt rum vid Sågavan, Lycksele 2006. Slemträsket övergavs och de fasta häckplatserna blev Mariatjärn, Sorsele, Maláträsket och Grundträsket, Lainejaure, också Malå. Den sistnämnda platsen övergavs efter några år.

Historik i Åsele Lappmark
Även om det första fyndet av dvärgmås inom Åsele Lappmark (ÅL) gjordes redan 1973, vid Laxbäcken väst Vilhelmina, har dvärgmåsar haft svårare att etablera sig, jämfört med populationerna i Lycksele Lappmark (LL). Det kom att dröja nästan tjugo år, till den första juni 1992, innan nästa fynd gjordes. Inte allför överraskande, var även det här fyndet vid Laxbäcken. Den

26 maj 1996 gjordes det tredje fyndet av dvärgmås inom ÅL. Det var två fåglar som sågs vid Skinnmuddselet, Åsele.

Sommaren 2002, när dvärgmåsar konstant hade häckat inom LL i sju säsonger, kom så den första häckningen inom ÅL. Det var vid Risträsket, Vilhelmina, som åtta fåglar sågs ruvande och samma sommar häckade tio par vid Laxbäcken, inom samma kommun. Året efter häckade samma antal vid Laxbäcken och 2003 kom lappmarkens fjärde häckning, men på ett minst sagt oväntat ställe; Klimpfjäll! Men det var tydligen bara ett enda par. Annars har området kring Laxbäcken blivit ett av två säkra ställen att hitta dvärgmåsar i ÅL, tillsammans med Risträsk. En tredje häckplats har även hittats vid Kvarnviken, Rönnäs, där dvärgmåsar nästan årligen har häckat sedan 2008.

Men dvärgmåsar har också setts under häckningstid på en del andra ställen inom lappmarken, varför det finns förhoppning om ytterligare häckplatser. I Dorotea kommun, som ofta lever lite i skymundan med få ornitologer som kan hålla koll på hela kommunen, har dvärgmås iakttagits flera gånger. Flest har setts vid Nappsjö, där som mest ett femtiotal setts samtidigt. Man kan nog säga att det var förväntat att dvärgmåsar även skulle ses vid Älgsjömyran, Åsele, men inga häckningar har än så länge konstaterats där.

Det rådande läget

Sett till båda lappmarkerna har dvärgmåsarna troligen kommit för att stanna. Åtminstone tills vidare kanske man bör säga, för deras uppträdande är oberäkneligt och de har utan tvekan ett stänk av nomader i sig. En stor dvärgmåskoloni som ser stabil ut och med växande population genom åren, kan helt plötsligt bara överge häckplatsen nästkommande år. Ett mönster som även är välkänt från populationerna i Norrbotten. Däremot hindrar tydligen inget att de kan återkomma något år senare, men kanske det då rör sig om helt andra dvärgmåsar. År 2005 konstaterades en enda säker häckning i hela Södra Lappland och 2015 ingen alls. Bara påbörjade häckningar som av olika anledningar misslyckades. 2016 gjordes åtskilliga, spridda fynd, där dvärgmåsar sågs på många olika platser under häckningstid, men ändå fanns ytterst få dokumenterade häckningar, där ungar setts i Södra Lappland. Men åtminstone vid Kvarnviken, Vilhelmina, sågs ett fyrtiotal dvärgmåsar, där flera ruvade. Under de bästa åren år har ett sjuttiotal ungar kläckts fram i Södra Lappland! Liknande svängningar i dvärgmåsens population inte är alltför ovanliga. Medan skrattmåsarnas ungar kan hålla till i grannskapet under flera veckor, drar vanligen hela kolonin med dvärgmås i väg samtidigt. Som genom ett trollslag kan en hel boholme ligga tom en morgon, där åtskilliga ungar setts någon dag tidigare!

Flera mindre kolonier dyker upp lite här och var, men det ser ut som om måsarna behöver en del utrymme för sina födosök, så storleken på häcksjö har sannolikt en viss betydelse för att måsarna ska trivas. Äldre slåtterträsk har en hög prioritering, om bara utrymme finns. En av de senare häcksjöarna är den förhållandevis lilla Rejarsjön en knapp halv mil söder om Malå. Där häckade fem par 2012 och som det såg ut skedde dagliga turer för födosök i det närbelägna Malåträsket, drygt tre km norrut. Ett faktum som observerats på fler ställen, när inte häcksjön har tillräckligt med mat att erbjuda.

Strax efter islossning kan väldigt stora flockar dvärgmås samlas i vissa sjöar. Knappast finns någon annan kommun än Malå i Södra Lappland, som år efter år har visat upp så många flockar med mer än hundra fåglar! Några gånger har

flockarna överstigit tvåhundra och toppnoteringen från den 16 maj 2009 är 215 dvärgmåsar vid Lilla Skäppträsket! Men även vid Grundträsket nära Lainejaure, också Malå, har många, stora flockar setts. Orsaken är en kort och intensiv kläckning av fjädermygglarver som lockar måsarna. Man kan anta att en del påträffade flockar bara är på genomresa, då de flesta drar vidare efter några dagar. Även vid Blausjaur, Malå, kan stora flockar samlas under en kort tid, men enbart sporadisk häckning i mindre skala har förekommit.

Skrattmåsarnas minskande population påverkar dvärgmåsarna negativt. *Foto: Leif Bildström*

Dvärgmåsens problem

Tyvärr har det visat sig att dvärgmåsen är betydligt mer utsatt för kråkornas predation än skrattmåsen. På häckplatserna klarar dvärgmåsarna inte av att driva äggrövande kråkor på flykten och så snart kråkan landat kan den lugnt ta sig ett ägg och flyga vidare. Enbart under sommaren 2002 uppmärksammade jag samma sak hända på två olika ställen och mönstret har gått igen även under senare år. Dvärgmåsar drabbas därför negativt av skrattmåsens minskning då den annars gärna häckar ihop med skrattmåsar och därigenom får ett bättre skydd. Man kan inte heller utesluta att en och annan trana kan plocka sig ägg, vilket jag åtminstone har sett hända i skrattmåskolonier.

Kraftiga regn ihop med hårda vindar har också spolierat flera häckningar. Några säsonger, har den jättestora tuva som varit dvärgmåsarnas starkaste fäste ute på Maåträsket, helt eller delvis hamnat under vatten vid ihållande regn. Nutidens kraftigt växlande väderlek med hårda vindar som vi fått de senaste åren, även mitt i sommaren, har inte bara ödelagt flera rovfågelbon, utan även hela kolonier med dvärgmås. (Sommaren 2000, inte minst).

Ett växande problem är också det ökade friluftslivet där ofta en mer aktiv båttrafik ingår och än värre; vattenskotrar som nu finns på många ställen

och utan tvekan ställer till elände för såväl fåglar som människor i dess närhet! Vattenskotrar kan ju utan problem (och utan sunt förnuft från sina förare) köras rakt över flytande tuvor med häckande fåglar. Ett faktum som vi på nära håll fått uppleva i Malåtrakten, men vad jag förstår så finns samma problem på flera andra ställen. Vi får hoppas att de luddiga regler som finns i dag, ersätts med skarpa regler som inte missgynnar naturen i samma utsträckning som nu. Det räcker inte med vackra ord om framtidens myllrande våtmarker och fågelskydd; ska man skydda naturen så måste det finnas regler som efterföljs!

Dvärgmåsen är en i raden av nya fåglar, som man haft nöjet att få följa de senaste tjugo åren. Sångsvan, pilfink och nötväcka är några andra. Den nu etablerade nötkråkan är en annan spännande fågel, som tydligen kommit för att stanna. Tacka våra trädgårdsodlare med alla cembra-planteringar för det! Vår fågelfauna förändras och nya arter etablerar sig, men flera andra har försvunnit eller minskar kraftigt. I de flesta fall har det med oss människor att göra och hur vi själva förändrar naturen. Positivt för vissa, negativt för andra. Fortsätter det allt mildare vädret, kan nästa tjugoårsperiod skapa ytterligare förändringar. Vår dalripa är snart en raritet i skogslandet, medan exempelvis vinterhämpling har gått från raritet till vanlig, rastande fågel, dessutom i stora flockar varje vår! Hur ser det då ut med populationen av dvärgmås om tjugo år? Ja den som lever får se…

Referenser

1. Smålander B. 1959. VF.
2. Norèn E. 1972.
3. Lrk S. Lappland 1974.
4. Dvärgmåsens problem, Bildström L. FiV 1/2004.
5. Fåglar i Malå, Bildström L. Stockholm. 2005.
6. Artportalen.

Lappuggla - bildcollage

Albin Enetjärn

Under vårvintern har Västerbottenkustens skådare blivit belönade med flera stationära lappugglor. Klabböle, Böleäng och Brönet utanför Skellefteå är några lokaler där lappuggla skådats. Många av ugglorna har dessutom varit riktiga publikfriare och visat upp sig riktigt bra till skådare och fotografers stora glädje. Här är ett axplock av de bilder som togs på de olika lokalerna. Ett tack riktas till de fotografer som bidragit med bilder!

Surmulen uppsyn! *Foto: Maud Holmgren*

Foto: Tomas Wållberg

Foto: Tomas Wållberg

Foto: Daniel Nordgren

Foto: Maud Holmgren

Överraskande möte med vitryggig hackspett

Ann-Katrin Sjögren

Det man ofta drömmer om som fågelskådare är att få vara med om något unikt och häftigt som inte så många andra människor fått vara med om. Det kanske kan vara en häftig uppvisning av en pilgrimsfalk, en tiotusenhövdad starflock som böljar över fälten eller varför inte en ovanlig art som uppenbarar sig helt plötsligt. Det sistnämnda var precis vad Ann-Katrin Sjögren fick uppleva en förmiddag i april.

Det var en vanlig dag med ganska fint aprilväder, växlande mellan sol och moln. En trevlig förmiddag för att gå på en fågelpromenad helt enkelt. När jag hade kommit en bit på min väg stannade jag och zoomade in med kameran mot en slykant för att se om där fanns någon fågel i buskarna. Där ser jag överraskande nog en för mig okänd hackspett på en död liggande stock, hackandes så flisorna ryker. Jag försökte få till någon bra bild med avståndet var för långt och jag kunde inte komma närmare på grund av växtligheten. Så jag fortsatte strosa en bit bortåt. Under tiden tittade jag på bilderna och funderade på vad det kunde vara. Efter en stund vände jag om och gick samma väg tillbaka. Nästan på samma plats, men nu bara några meter ifrån mig satt hackspetten på ett träd och hackade sig runt stammen. Den var tämligen oblyg och jag hann med att både fota och filma den. Så otroligt vacker och

Vitryggig hackspett. *Foto: Ann-Katrin Sjögren*

speciell med sina fina streck runt magen, svart cape och prickig rygg. Att det var en hane förstod jag på den röda mössan. Men först hemmavid efter en del studerande och med hjälp av experter kunde jag konstatera att det faktiskt var en vitryggig hackspett, en hane. En hedrande och unik upplevelse den 25 april 2017.

Saxat från Facebook

Amerikansk kricka vid Storavan

Thomas Johansson

Måste få berätta en liten och kort solskenshistoria. I alla fall för min del. Jag åkte iväg till Storavan där man hade observerat den amerikanska krickan, en ensam individ bland väldigt många vanliga krickor och gräsänder. Mitt mål var att försöka fånga den på bild. "Den finns där ute", hörde jag sägas då jag anlände. Jag spanade och spanade, räknade, observerade, gnuggade mig i ögonen men ingen amerikansk kricka fanns att uppbringa. Vi var några stycken som letade febrilt men utan resultat. Så helt plötsligt får jag syn på en individ som inte riktigt såg ut som dom övriga. Ett vitt vertikalt band på bröstsidan och avsaknad av ett vitt vågrätt band längs kroppssidan, där var den. Jag hann observera den genom tubkikaren ca 15 sekunder, peka ut den för dom övriga och vips, i samma ögonblick, så flög den iväg igen. Två timmar senare efter intensivt spanande, med lite undrande över min obs, så började jag själv också tvivla på om jag hade sett rätt. Vi gav upp. Jag passade på att ta många bilder när flockarna flög fram och tillbaka mellan åkern och bäcken. Jag gick sedan igenom dom då jag kom hem, och Där, mitt bland de övriga så syntes en fågel som särskilde sig. Jag hade lyckats med mitt mål, att få den på bild, men utan att veta om det. En trevlig kväll med trevliga fågelskådare och soligt väder men med lite friska och kalla vindar.

Storavan den 17 april 2017.

Amerikanska krickan i Storavan. Hanen mitt i bilden är den rätta fågeln. *Foto: Thomas Johansson*

Stora Fjäderäggs fågelstation - verksamehten 2016

Niklas Lindberg Alseryd

Med fjolåret i backspegeln kan vi konstatera att 2016 blev ett väldigt lyckat år på Stora Fjäderäggs fågelstation, både vad gäller märksummor, arter och inte minst personalmässigt! Vi upplevde ett stort intresse för att jobba på stationen, täckningen var genomgående bra och bokningstrycket var periodvis högt. En ny märkart blev det också: sibirisk järnsparv den 20 oktober! Därmed har nu 145 fågelarter ringmärkts på fågelstationen.

Ringmärkningen
Vårt 33:e verksamhetsår resulterade i hela 12 830 märkta fåglar vilket är en fin putsning av årsrekordet för stationen! 75 arter märktes vilket också är bra, om än inte rekord. Månadstotalerna blev: maj 745, juni 69, augusti 1743, september 4858 och oktober 5415. Höstens ringmärkning resulterade i vår bästa september- och näst bästa oktobermånad någonsin!

Årets tre talrikaste arter blev gråsiska 3938, kungsfågel 2639 och lövsångare 1419. Rekordsummor noterades av gransångare (120), blåmes (490), stjärtmes (1095), gråsiska (3938), snösiska (64) och gulsparv (14).

Våren
Vårsäsongen bedrevs i stort sett obruten 6 maj-10 juni. Våren startade i och med den årliga arbetshelgen som i år inföll 6-8 maj. Vi var sju personer som röjde, avverkade och släpade ris på öns norra delar inklusive vid den gamla körvägen längs Granskogen mot blåshuset. En arbetsinsats på fastigheterna genomfördes också under midsommarhelgen.

Från den 10 maj var stationen sedan kontinuerligt bemannad av ringmärkare fram till 10 juni. Därefter fanns också personal på plats några dagar under midsommarhelgen. För tredje året i rad fick vi alltså en riktig vårsäsong med bra täckning. Jämfört med de två föregående vårarna blev dock vårens totalsumma lägre. Delvis berodde det på att personalstyrkan oftast var liten men mest på att inga riktigt höga dagsfångster uppnåddes. Lövsångaren hade en riktigt dålig vår.

Vårens totalsumma stannade på blygsamma 814 märkta fåglar av 43 arter. "Mesta art" blev som vanligt lövsångare men totalsumman för arten, 392 ex, var ändå riktigt låg. Även trädgårdssångaren (14) hade en dålig säsong. Egentligen var det inga arter som uppträdde i höga antal förutom "målarten" blåhake som glädjande nog märktes med 79 ex tack vare ett par fina fångstdagar. Talrikast i övrigt var grå flugsnappare (42), rödstjärt (41) och grönsiska (27). Inga större inflöden av spännande arter skedde men sydostarter som lundsångare (5) och mindre flugsnappare (5) kunde märkas. I relation till hur många mindre flugsnappare som rastande på ön under perioden var det ändå få som hamnade i nät!

Till de mer ovanliga arterna som ringmärktes under våren hör buskångare (6:e för stationen), skärpiplärka (7:e för stationen) och näktergal (9:e för stationen). Allra häftigast var dock den hona vitryggig hackspett som rastade på ön och äntligen kunde ringmärkas den 12 maj efter att ha fastnat i det s.k. sprängda dass-nätet i Nya hamnen. Bara några månader efter stationens första vitrygg vilken fångades hösten 2015 då en med vitryggsmått mätt stor invasion nådde oss österifrån.

Stationens andra vitryggiga hackspett fångades redan den 12:e maj. Den första fångades hösten 2015. *Foto: Marcus Danielsson*

Av vårens observationer kan nämnas en brun glada mot norr över ön den 12 maj och en rörsångare sjungande i Gamla hamnen den 17 juni. Mest minnesvärd var dock den fältpiplärka som upptäcktes rastande i Gamla hamnen den 5 juni och stannade ytterligare en dag: Västerbottens fjärde fynd, varav samtliga, smått otroligt, har gjorts på Stora Fjäderägg!

Hösten

Höstsäsongen blev riktigt lång och varade från 1 augusti till 30 oktober. Den 31 juli anlände de första ringmärkarna och öppnade stationen för säsongen. Augusti månad blev dock ganska ordinär, utan större utropstecken. Ringmärkningen dominerades av typiska sensommararter som lövsångare och bergfink med inslag av t.ex. Sylviasångare, och det var ännu en i raden av bleka höstar för lövsångaren. Inga större invasionsrörelser noterades i augusti och exempelvis var de större hackspettarna få. Några sparvugglor och en hökuggla i näten gladde dock ringmärkarna. I slutet av månaden noterades som vanligt att även kungsfågel och videsparv börjat röra på sig. Videsparven hade en bra höst med senare års mått och redan i augusti märktes 18 ex.

En bit in i september inleddes en lång fågelrik period som egentligen varade hösten ut. Främst var det kungsfågel, gråsiska och flera av mesarna som uppträdde i höga eller mycket höga antal och sammantaget lyfte septembermånaden till den bästa för stationen sedan starten! Gransångaren hade en stark höst och 76 ex märktes i september. Den första tajgasångaren märktes den 4 september och sedan

Tabell 1. Art- och månadsvisa summor för ringmärkta fåglar under 2016, i relation till totalen 1984-2016. Endast arter som ringmärkts 2016 redovisas.

Art	maj	juni	aug	sep	okt	S:a 2016	S:a 1984-2016
Sparvhök			1	1		2	102
Lärkfalk			1			1	13
Drillsnäppa	2					2	22
Gök			1			1	84
Hökuggla			1			1	47
Sparvuggla			3	1	1	5	48
Pärluggla					4	4	620
Göktyta	3					3	95
Större hackspett			4	9	1	14	2516
Vitryggig hackspett	1					1	2
Mindre hackspett					1	1	25
Ladusvala		3				3	59
Hussvala	1					1	39
Trädpiplärka	4		9	11		24	600
Sibirisk piplärka				1		1	7
Ängspiplärka	2		1	8	2	13	594
Skärpiplärka	1					1	6
Gulärla	7		3			10	95
Sädesärla	7	1		4		12	581
Sidensvans					178	178	1117
Gärdsmyg				3	17	20	177
Järnsparv			1	46	7	54	897
Sibirisk järnsparv					1	1	1
Rödhake	20		14	69	123	226	6722
Näktergal	1					1	9
Blåhake	79		22	6		107	2406
Svart rödstjärt					1	1	13
Rödstjärt	41		19	11	1	72	3101
Buskskvätta	6		1			7	388
Stenskvätta	6			1		7	735
Ringtrast					1	1	9
Koltrast	1				14	15	275
Björktrast	3	1	1	10	34	49	1538
Taltrast	19	1	1	13	9	43	1649
Rödvingetrast			2	39	32	73	3976
Sävsångare	1		1			2	165
Buskångare		1				1	6
Härmsångare	2					2	54

Art	maj	juni	aug	sep	okt	S:a 2016	S:a 1984-2016
Ärtsångare	24	1	30	11		66	1267
Törnsångare	4	3	15			22	388
Trädgårdssångare	9	5	22	2		38	1740
Svarthätta	4		6	1	3	14	827
Lundsångare	4	1	2			7	107
Kungsfågelsångare				2		2	85
Tajgasångare				30	1	31	183
Grönsångare			1			1	148
Gransångare	17		3	76	24	120	1494
Lövsångare	357	35	884	143		1419	49012
Kungsfågel	9		106	1841	683	2639	70581
Grå flugsnappare	42		9	7		58	2624
Mindre flugsnappare	3	2				5	74
Svartvit flugsnappare	26		15	2		43	2021
Stjärtmes				103	992	1095	4500
Talltita	2			3	1	6	450
Svartmes				19	48	67	1478
Blåmes				105	385	490	5002
Talgoxe	4		10	274	278	566	5914
Trädkrypare			5	65	90	160	3939
Törnskata	2		1	1		4	314
Varfågel				5	2	7	121
Bofink	2	3	5	9	6	25	1328
Bergfink			491	94	9	594	12470
Grönfink				7	10	17	400
Grönsiska	18	9	11	72		110	2422
Gråsiska			4	1645	2289	3938	41370
Snösiska				3	61	64	417
Bändelkorsnäbb			3	3		6	100
Mindre korsnäbb	4	1	3	2	1	11	381
Rosenfink	3		13			16	397
Tallbit					10	10	436
Domherre		1		10	79	90	3516
Gulsparv	1			3	10	14	159
Videsparv			18	15		33	1111
Dvärgsparv				1		1	17
Sävsparv	3	1		71	6	81	1888
SUMMA	745	69	1743	4858	5415	12830	

Karaktärsarten kungsfågel blev näst talrikast i märkstatistiken 2016 med 2639 exemplar. *Foto: Lars Edenius*

fortsatte ett litet men stadigt flöde under månaden som till slut resulterade i hela 31 ringmärkta under hösten - stationsrekord tillika nytt svensk rekord! Pärlugglorna lyste dock med sin frånvaro i september, trots många fångstförsök under kvällarna. De ovanligaste arterna som ringmärktes under september blev en sibirisk piplärka den 26 september (kvar till 9 oktober), en sibirisk gransångare (tristis) den 23 september, en kungsfågelsångare vardera den 22 och 26 september och en dvärgsparv den 21 september.

Oktober blev mild och fågelrik och tack vare många bokningar så kunde stationen hålla öppet ovanligt länge. Av ovanliga arter i näten kan nämnas en sibirisk gransångare (tristis) vardera den 7 och 9 oktober, en ringtrast den 9 oktober och en svart rödstjärt den 26 oktober - stationens första senhöstfynd av arten. Den stora händelsen på allas läppar blev dock den sibiriska järnsparv som mycket efterlängtad fångades den 20 oktober längst ner i ett av näten i Inägan! Fyndet sammanföll med ett aldrig tidigare noterat inflöde av sibirisk järnsparv som berörde hela Nordvästeuropa vid denna tid. Som kuriosa kan nämnas att även stationens enda svartstrupiga järnsparv i juni 1988 fångades i Inägan.

I oktober fortsatte gråsiskan, och till en början även kungsfågeln, att uppträda rikligt. Med gråsiskorna följde också rekordmånga (61) snösiskor. Rörelserna för flera av mesarterna fortsatte och främst stjärtmes vällde in i ett närmast sanslöst inflöde som resulterade i hela

992 ex märkta i oktober! Som vi noterat så många gånger tidigare hade många mesar sitt ursprung i Finland och österut, att döma av de kontroller av främst finska ringar som gjordes. Andra arter som märktes i antal över medel i oktober var gärdsmyg (17) och sidensvans (178). Under oktobers sista dagar kunde även tio tallbitar förses med ring. Den 30 oktober stängde slutligen stationen för året.

Av höstens observationer märks främst en förbiträckande vitnäbbad islom den 5 oktober, enstaka prutgäss den 16 och 23 oktober, en rastande dvärgsparv den 26 september, en steglits den 14 oktober, och ett stort antal rastande tajgasångare, hur många är oklart men det bör ha rört sig om betydligt fler än de som ringmärktes! Den 29 oktober, dagen innan stationen gjorde vinter, gjordes även en observation av en obestämd sibirisk/svartstrupig järnsparv rastande i Svaget vilken dock tyvärr inte säkert kunde bestämmas till art.

Återfynd och kontroller

Rapporter har under 2016 inkommit om inte mindre än 33 återfynd och 19 främmande kontroller! Många intressanta fynd redovisades varav kan nämnas en kungsfågel som hittades död på North Ronaldsay, Orkney, och en annan kungsfågel som kontrollerades av ringmärkare i Tjeckien. En trädkrypare kontrollerades på Hammarö i Värmland drygt 2 veckor efter märkningen, och det gjorde även två av höstens stjärtmesar. En av höstens märkta sidensvansar hittade skadad i Mo i Rana i Norge. Av främmande kontroller från hösten kan nämnas en färgmärkt blåmes som ringmärkts som häckande utanför Uleåborg i Finland, och en annan blåmes var märkt vid Kabli i Estland. En av vårens blåhakar var märkt vid Danielsten, Bureå hösten 2013. Flera snabba ringutbyten har skett med Umedeltats fältstation, de snabbaste var tre gråsiskor som märktes/kontrollerades på lokalerna med bara 1 dags (2 st) respektive 5 timmars (!) mellanrum.

Övrigt

I början av året höll stationen som vanligt ett planeringsmöte vilket blev välbesökt (14 personer). Fågelstationen var sedan representerad med två personer på SOF:s fågelstationskonferens i Kalmar i mars, där vi kort presenterade vår verksamhet med tonvikt på stationens ekonomi m.m. Utöver detta har bl.a. stationschefen i oktober deltagit i ett möte med samrådsgruppen för Holmöarnas naturreservat och under året haft löpande kontakter med Länsstyrelsen.

Tack

Även i år riktar vi ett tack till Björn Olsen m.fl. som genom sina forskningsprojekt möjliggjorde vårens bemanning. Vi lyfter särskilt på hatten för Marcus Danielsson som bemannade stationen i flera vårveckor. Ett stort tack går också till våra båtförare i vått och torrt, inte minst Olle Nygren. Länsstyrelsen tackas för sitt stöd och sitt intresse för verksamheten. Sist men inte minst ett stort tack till alla er som på ett eller annat sätt hjälpt till med årets verksamhet, utan ert engagemang hade aldrig året blivit så lyckat!

Stationschef
Niklas Lindberg Alseryd

Fågelrapport för Södra Lappland 2016

Håkan Rune

Inga nya arter detta år, men flera intressanta fynd, t.ex. första häckningen i Åsele lappmark av rödstrupig piplärka och flera fynd av dvärgsparv och stäpphök. I rapporten finns arter med max fem fynd i en lappmark med. Exempelvis har törnskata med sex fynd i Lycksele lappmark och ett i Åsele lappmark samt mindre hackspett med sex fynd i Lycksele lappmark och inget i Åsele lappmark utelämnats detta år.

SPETSBERGSGÅS
Ås lpm: 3 ex Malgonäskorsningen, Vilhelmina 8.5 (Inga Olofsson)
9:e fyndet i Åsele lappmark.
Ly lpm: 1 ex Bäcknäs, Tärnaby 15.5 (Håkan Rune)
1 ex Prästgården, Stensele 19.5 (Håkan Rune, Ulf Andersson)
1 ex Karlsgård, Sorsele 10-21.10 (Bernt-Erik Nordenström)
1 ex Lainejaure, Malå 11-15.10 (Alf-Rune Öberg, Leif Bildström m.fl)
2 ex Bockträsk, Sorsele 21.10 (gm Bernt-Erik Nordenström)

BLÄSGÅS
Ly lpm: 1 ex Prästgården, Stensele 14-29.4 (Håkan Rune, Mattias Gimvall m.fl)
1 ex Västra Örträsk 16-18.4 (Henrik Wahlberg, Erik Rehäll)
1 ex Ammarnäs 24.5 (Roger Book, Leif Björk m.fl)

FJÄLLGÅS
Ly lpm: 2-20 ex Ammarnäs 13.5-10.6 (Bernt-Erik Nordenström, Ulf Boström m.fl)
2-10 ex Badsjön, Sorsele 17-21.5 (Bernt-Erik Nordenström, Stefan Holmberg), 5 ex 21.6 (Bernt-Erik Nordenström)
2 ex Kaskeluokt 31.5 (Evy Liljedahl, Håkan Rune m.fl)
6 1K Idbäcksheden, Sorsele 8.8 (Bernt-Erik Nordenström)

VITKINDAD GÅS
Ås lpm: 2 ex Volgsele, Vilhelmina 7.8 (Hans Grundahl, Eva Danielsson)
Ly lpm: 1-2 ex Prästgården, Stensele 5-26.5 (Kjell Grankvist, Henrik Wahlberg, Håkan Rune m.fl)
1 ex Ammarnäs 20.22.5 (Christer Olsson, Nils Karlsson)
2-4 ex Gunnarn 15.5-6.6 (Håkan Rune, Bo Åström m.fl)

SNATTERAND
Ly lpm: 2 par Sågavan, Lycksele 3.5 (Henrik Wahlberg, Ralf Norberg m.fl)
1 par Hällforsen, Lycksele 10.5 (Erik Rehäll, Ulf Andersson)
1 hane Kattisavan 30.5 (Erik Rehäll)

ÅRTA
Ly lpm: 1 par Åskiljebron 4.5 (Lars Bruks)
1 hane Malåträsket, Malå 28-29.5 (Leif Bildström, Alf-Rune Öberg)
1 par Ammarnäs 30.5 (Roger Book)

SKEDAND
Ly lpm: 1 hane Badsjön, Sorsele 18-19.5 (Bernt-Erik Nordenström, Stefan Holmberg)
1 hane Ammarnäs 27.5 (Kjell Grankvist)
1 hane Malåträsket, Malå 28.5 (Alf-Rune Öberg)
1 hona Tacksägelseholmen, Sorsele 19.19 (Bernt-Erik Nordenström)

BRUNAND
Ly lpm: 1 hane Sågavan, Lycksele 24-26.5 (Henrik Wahlberg, Erik Rehäll m.fl)
1 hane Stenseledammen 10.5 (Håkan Rune, Mattias Gimvall)

Jaktfalk rappporterades från fem lokaler i södra Lapplandsfjällen 2016. *Foto: Lars Edenius*

1 hane Stenselebron 17-21.5 (Håkan Rune, Ralf Norberg m.fl)

SMÅDOPPING
Ly lpm: 1 ex Stenselebron 18.4 och 3.10 (Håkan Rune m.fl)
Eventuellt samma ex. 7:e fyndet i Lycksele lappmark.

STORSKARV
Ås lpm: 1 ex Saxnäs 5.8 (Elias Forsberg)
1 ex Skinnmuddselet, Åsele k:n 14.10 (Sture Gustafsson)
Ly lpm: Maåträsket, Malå 15-22.5 (Leif Bildström, Alf-Rune Öberg)
1 ex Hängbron, fiskodlingen Storuman (Daniel Westman, Mattias Gimvall m.fl)
1 ex Ruskträsk 15.9 (Kjell Grankvist)
1 ex Umgransele fiskodling 23.10 (Henrik Wahlberg)
Ovanligt få fynd

BRUN KÄRRHÖK
Ås lpm: 1 hona Laxbäcken 26.7 (Inga Olofsson)
Ly lpm: 1 2K hane Storbäck, Grundträsk 22.5 (Lennart Wigenstam)
1 hona Skarvsjömyrarna 22.6 (Andreas Garpebring)

STÄPPHÖK
Ly lpm: 1 2k hane Malå 1.5 (Leif Bildström, Alf-Rune Öberg)
1 hane Nyängen, Sorsele 6.5 (Bernt-Erik Nordenström)
1 hane Skarvsjömyrarna 22.6 (Andreas Garpebring)
Dementi: 1 hane Lycksele flygplats 8.5 2013 har tidigare publicerats, men är nu underkänt.
Årets fynd var 3:e-5:e fynden i Lycksele lappmark.

JAKTFALK
Totalt rapporterades arten från fem lokaler i fjällen under häckningstid.

SMÅFLÄCKIG SUMPHÖNA
Ly lpm: 1 sj Sikmyran, Vänjaurbäck 30.5-16.7 (Torbjörn Karlsson, Gun-Inger Haglund m.fl), 2 sj 17.7 (Per Hansson, Ulf Ricklund)
8:e fyndet i Lycksele lappmark.

STRANDSKATA
Ås lpm: 1 ex Saxnäs 4.5 (Inga Olofsson)
Ly lpm: 2 ex Ammarnäs 21.5 (Marika Lundgren, Charlotte Zakrisson)
1 ex Åskiljebron 27.5 (Bo Åström)
1 ex Sorseleholmen, Sorsele 29.5 (Bernt-Erik Nordenström)
1 ex Sjöparken, Malå 16-24.7 (Hugo Mikaelsson, Leif Bildström m.fl)

MINDRE STRANDPIPARE
Ly lpm: 1 par Grustagstjärnen, Lycksele flygplats 9.5-13.7 (Henrik Wahlberg, Ulf Ricklund m.fl.) 2 pulli sags 12.7 (Henrik Wahlberg)
Denna häckning var det enda fyndet i södra Lappland 2016.

KUSTPIPARE
Ly lpm: 1 ex Väster-Stormyran, Vinliden

9.9 (Per Hansson)

MYRSNÄPPA
Ås lpm: 1 ex Grytsjö, Vilhelmina 13.6 (Bernt Westin)
1 sp Fräkenbäckstjärnen, Gransjömyrarna 21-22.6 (Isak Vahlström)
1 sp Sandbackmyran, Fianberg 9-10.7 (Isak Vahlström, Inga Olofsson)
Ly lpm: 1 sp Väster-Stormyran, Vinliden 28.5 (Erik Rehäll)
1 ex Södra Villoträsket, Lycksamyran (Håkan Rune, Mattias Gimvall)

Myrspov. *Foto: Lars Edenius*

DVÄRGBECKASIN
Ås lpm: 1 sp Fräkenbäcksmyran, Gransjömyrarna 21-22.6 (Isak Vahlström)
Ly lpm: 1 sp Hohajmyran, Lycksele 28.5 (Erik Rehäll)
1 sp Södra Villoträsket, Lycksamyran 1.6 (Ulf Andersson)
1 ex Rankbäcken, Sorsele 19.10 (Bernt-Erik Nordenström)

DUBBELBECKASIN
Ås lpm: 1-12 ex sp Klimpfjäll 2.6-9.7 (Lennart Andersson, Karl-Gunnar Rehn m.fl)
1 sp Matsdal, Dikanäs 24.6 (Jonas Gustafsson)
2 ex Stekenjokk 4.7 (Leif Bildström)
Ly lpm: 1 sp Högstaby, Umfors 21.5 (Richard Johansen, Jostein Johansen)
1 ex Hemavans flygplats 22.5 (Håkan Rune), 2 ex 20.6 (Nils Karlsson)

RÖDSPOV
Ly lpm: 2 ex Ammarnäs 28.5 (Jan Hägg), 1 ex 4.6 (Roger Book)
1 ex Naturbetesraningen, Sorsele 8.6 (Bernt-Erik Nordenström)
Ev. samma fåglar. Fynd 7-8 i Lycksele lappmark.

MYRSPOV
Ly lpm: 1-2 ex Ammarnäs 18.5-5.6 (Stefan Holmberg, Kalle Källebrink m.fl)
1 hona Naturbetesraningen, Sorsele 3,6, 1 ex 25.7 (Bernt-Erik Nordenström)

HAVSTRUT
Ås lpm: 1 ex Skinnmuddselet, Åsele 6.5 (Christer Pålsson, Gunnar Kvarnlöf)
1-2 ex Kvarnviken, Malgomaj 1-9.6 (Bosse Sjögrund, Leif Johansson m.fl)
1 3K Fiskodlingen, Malgomaj 11-18.6 (André Ahlberg, Isak Vahlström)
Fynd 10-11 i Åsele lappmark.
Ly lpm: 1 ad Hängbron, fiskodlingen, Storuman 9.4 (Daniel Westman), 1 2K 19-27.5 (Håkan Rune, Mattias Gimvall m.fl), 1 ad 3.9-3.11 (Ulf Andersson m.fl)
1 ex Ruselebron 11.4 (Per Hansson, Ulf Ricklund)
1 ex Hawaiiudden, Lycksele 26.4 (Henrik Wahlberg)
1 ex Gränsen, Högstaby 16-17.7 (Richard Johansen)

SKOGSDUVA
Ås lpm: 1 ex Borgafjäll 28.8 (Per-Johan Ulfendahl)

TURKDUVA
Ly lpm: 1 ex Malå 16-22.4 (Leif Bildström)
1 ex Gunnarn 6.5 (Bo Åström, Eva Åström)

BERGUV
Spel på en lokal i Lycksele lappmark.

FJÄLLUGGLA
Ly lpm: 1 ex Umfors 13.3 (Peter Öhman, Christina Persson)

SLAGUGGLA
Ås lpm: 1 ex Baksjöliden, Fredrika 6.4 (Mikael Wahlberg)
1 ex Dainanäs, Vilhelmina 20.9 (Andreas Grapebring)
Ly lpm: 1 ex Kåtaliden, Sorsele 3.3 (Bernt-Erik Nordenström)
1 ex Mörttjärn, Malå 2.4 (Karin Sidén)
1 ex Gardvik, Tärnaby 13.7 (Kjell Eriksson, Ulla Eriksson)
2 ex Blåvik. Rusele 2.9 (Simon Paulin)

LAPPUGGLA
Ly lpm: 1 ex Njuktjaure, Sorsele 25.3 (Bernt-Erik Nordenström)
1 ex Leksjön, Åttonträsk 21.5 (David Rocksén)
1 ex Kaskeluokt 21.11 (Evy Liljedahl)
1 ex Rönnberget, Kaskeluokt 3.12 (Daniel Westman)

HORNUGGLA
Ås lpm: 1 sp Latikberg 14.5 (Liss Hultqvist Eriksson)
Ly lpm: 1 död Syterstugan, Vindelfjällen 21.3 (Morgan Karlsson)
1 ex Sorsele 17.6 (Bernt-Erik Nordenström)
1 ex Vindelgransele 25.6 (Bernt-Erik

Åsele lappmarks 6:e mindre flugsnappare sjöng i Björnlandets nationalpark den 27 maj.
Foto: Niklas Andersson

Nordenström)
1 ad + 3 pulli Kaskeluokt 26.7-13.8 (Evy Liljedahl, Ulf Andersson m.fl)

HÄRFÅGEL
Ly lpm: 1 ex Vindel-Storsjö, Sorsele 8.5 (Nina Hedman, Gert Hedman)

TRÄDLÄRKA
Ly lpm: 1 ex Grundforsdammen, Åskilje 9.4 (Erik Rehäll)
1 ex Brännudden, Malå 7.5 (Leif Bildström)

BERGLÄRKA
Ly lpm: 2 sj Lisvotjåkke 29.6 (Göran Paulson), 1 par Årjel-Lisvotjåkke 11.7 (Kjell Grankvist)
Ev. avses samma lokal.

RÖDSTRUPIG PIPLÄRKA
Ås lpm: 1 par med föda åt ungar Stekenjokk 6.7 (Leif Bildström)
Första kända häckningen i Åsele lappmark.

Ly lpm: 1 ex Adakgruvan 17.8 (Leif Bildström)

SKÄRPIPLÄRKA
Ly lpm: 2 ex Hällforsen, Lycksele 27-28.4 (Henrik Wahlberg, Ulf Ricklund m.fl)
Åttonde fyndet i Lycksele lappmark, ännu ett på Lapplands bästa skärpiplärkelokal.

SÄVSÅNGARE
Ås lpm: 1-2 sj Klimpfjäll 4.6-1.7 (Karl-Gunnar Rehn, Anna Sundelin m.fl)
1 sj Bletiken, Skarvsjömyrarna 22.6 (Andreas Garpebring)
Ly lpm: 1 sj Gammån, Laisan 10.6 (Albin Enetjärn)
1 ex Mejanbäckens utlopp, Skarvsjömyrarna 23.6 (Andreas Garpebring)
1 ex Hemavans flygplats 30.6 (Andreas Grabs)
1 sj Vindelkroken, Vindeljällen 1.7 (Emil Larsson)
1 ex Mariatjärn, Sorsele 17.8 (Bernt-Erik

Nordenström)

BUSKSÅNGARE
Ås lpm: 1 sj Rönnäs, Malgomaj 25-28.6 (Isak Vahlström m.fl)
Ly lpm: 1-2 ex Malå 3-20.6 (Alf-Rune Öberg, Leif Bildström)
1 sj Paubäcken, Mejvankilen 27.6 (Martijn Verslujs)
1 sj Tuggensele urskog, Lycksele 28.6 (Martijn Verslujs)
Fynd 6-8 I Lycksele lappmark.

TÖRNSÅNGARE
Ås lpm: 1 sj Västra Ormsjö, Dorotea 24.6-1.7 (Isak Vahlström m.fl)
Ly lpm: 1 sj Sågavan, Lycksele 2.6 (Henrik Wahlberg)
1 sj Björksele 23.6-10.7 (Leif Bildström m.fl)
2 sj Långsjöby 13.7 (Conny Dahnson)

LUNDSÅNGARE
Ly lpm: 1 sj Kohobben, Barsele 3.6 (Jörgen Olsson, Ulf Sperens)

NORDSÅNGARE
Ås lpm: 1 sj Klöverfjället, Borgafjäll 22-30.6 (Torbjörn Westling, Daniel Andersson m.fl)
Femte fyndet i Åsele lappmark.

TAJGASÅNGARE
Ås lpm: 1 ex Jällarsjövägen, Visjömon 16.9 (André Ahlberg)
Andra fyndet i Åsele lappmark.
Ly lpm: 1 ex Rankbäcken, Sorsele 24.9 (Bernt-Erik Nordenström)

SVART RÖDSTJÄRT
Ly lpm: 1 honf Gunnarn 3.4 (Greger Thorsson, Håkan Rune m.fl)
1 2K Björkheden, Ammarnäs 13.5 (Bernt-Erik Nordenström)
1 hon Malå såg 10.7 (Leif Bildström)

MINDRE FLUGSNAPPARE
Ås lpm: 1 sj Angsjön, Björnlandets nationalpark 27.5 (Andreas Garpebring)
6:e fyndet i Åsele lappmark.

RÅKA
Ly lpm: 1 ex Sjöbacka gård, Malå 9.4 (Alf-Rune Öberg, Leif Bildström)
1 ex Gunnarn 20-24.4 (Bo Åström, Håkan Rune m.fl)
1 ex Västra Örträsk 24.4 (Henrik Wahlberg)
2 ex Öreälvsbron, Örträsk 2.5 (Eva Åström)
1 ex Lycksele lasarett 13.7 (Bengt Lindman)

STEGLITS
Ås lpm: 3 ex Dikanäs 14.7 (Tommy Emanuelsson, Jerry Emanuelsson)
Ly lpm: 1 ex Sorseleholmen, Sorsele 22.4 (Bernt-Erik Nordenström, Ulf Andersson)
1 ex Tacksägelseholmen, Sorsele 6.10 (Bernt-Erik Nordenström)
2 ex Lainejaure, Malå 28-31.12 Stefan Sjöström)

STENKNÄCK
Ås lpm: 1 ex Västsjö, Risbäck 20.6 (Anette Westin)
Ly lpm: 1 ex Malå 4.5 (Leif Bildström)

ORTOLANSPARV
Ly lpm: 1 hane Bomstugan, Örträsk 5.5 (Rolf Wahlberg, Henrik Wahlberg)
Enda fyndet av denna allt mer sällsynta art.

DVÄRGSPARV
Ly lpm: 1 sj Mejvanbäckens utlopp, Skarvsjömyrarna 23.6 (Andreas Garpebring)
1 sj Rödingvik, Ammarnäs 27-28.6 (Göran Paulson, Bernt-Erik Nordenström)

Dagboksbladet

Thomas Birkö

Ända sedan starten 1984 har ett dagboksblad skrivits varje verksamhetsdag på Stora fjäderäggs fågelstation. Det har blivit en unik samling historier om stora mängder fåglar, ovanliga arter, hård väderlek och ringmärkarnas djupa funderingar. I den här serien får vi inblick i utvalda dagar under stationens historia.

STORA FJÄDERÄGGS FÅGELSTATION

Onsdagen den 18 oktober 1989

VÄDER: Mulen morgon med sydvästlig vind som mot förmiddagen vred mot syd 6-7 m/s. Mildare än tidigare dagar under veckan ca 6-7 ⁰ C. Under eftermiddagen soligt och vindkantring åt väst.

RINGMÄRKNING: Granskogen 14 nät 6.00-15.00, Inägan 6 nät 5.30-15.30 och cementgången/ kraftledningen 10 nät 6.00-14.30. Summa 277 nättimmar.

FÅNGST: Kungsfågel 10, Trädkrypare 1, Stjärtmes 12, Svartmes 1, Blåmes 1, Talgoxe 1, Gråsiska 2, Rödvingetrast 1, Taltrast 1, Björktrast 3, Dubbeltrast 2. SUMMA: 35 fåglar av 11 arter.

KONTROLLER: Talgoxe 3, Tretåig hackspett 1.

OBSERVATIONER: Smålom 1, Bredstjärtad labb 1 ex sydsträckande tillsammans med en fiskmås vid Kummeln, Snösparvar, Skata 1 ex, Björktrast ca 400 ex flängde runt på ön men höll mestadels till i lä på norra sidan, Gulsparv 2 ex och Sidensvansar ca 10 ex.

KOMMENTARER: En hyfsad dag med stjärtmesarna som absoluta höjdpunkt. Oj vad sööta dom är! De senaste dagarnas permafrostknarriga sound när man vandrar efter mossestigarna har

gått över till ett tjaskande. Christian följde upp gårdagens steglitsobservation med en bredstjärtad labb på väg mot söder.

ÖVRIGT: Fönsterluckorna till huset sågades klart och de första monterades upp. Varje lucka är skräddarsytt för de fönster de skall täcka så någon form av märkning på luckorna måste till så att man fortsättningsvis gör rätt när de skall sättas upp.
Arnies armbandsur ställde till med dagens Chaplinföreställning ner efter cementgången. Strax före klockan tre upptäckte ARA att hans klocka visade på tok för lite varför stressen tilltog med tanke på att Boierth skulle hämta honom klockan tre. Snabbpackning och lastning av kärran med Arnies grejor samt två stora sopsäckar och ett antal kartonger med flaskor och burkar. Undertecknad assisterade den gode Anders med kärran och farten efter cementgången blev god. I slutet av backen ner mot Kroken, strax före kröken, blev ekipaget för svårbemästrat och utgången kunde bara bli en. I kröken spårade vi ur och ölburkar och buteljer rasslade ut över stenarna tillsammans med plastpåsar av olika odörer. Årets krasch på Fjäderägg var ett faktum.
På kajen stod Sven och syskonen Engell Rhod och jublade. Showen var dock inte slut än. Vid ilastningen av soppåsar i Boierths njurkross rämnade en sopsäck och innehållet, i form av mängder av sot?!, spreds ut i den välstädade båten. Vilket mörker!

PERSONAL: Jonas Bonnedahl, Mats Andersson, Elisabeth Nilsson, Christian- Vibeke- och Henrik Engell Rhod, Thomas Birkö och Anders Arnell. Den sistnämnda lämnade (se referat ovan) således ön 15.10.

VID PENNAN: Thomas Birkö

Skådarprofilen

Bertil Strömberg

I den här artikelserien ska vi följa och lära känna skådare i länet, både nya ansikten liksom mer etablerade personligheter kommer presenteras. I detta nummer får vi veta mer om en för många välbekant figur; Bertil Strömberg.

Namn: Bertil Strömberg
Född: 1950 i Skellefteå
Bor i: Holmsund, på Lövöudden

Hur och när började jag skåda? Låter kanske konstigt, men det här är sant: jag var 12, möjligen 13 år; vi bodde i en villa på Västerslätt i Umeå och en natt drömde jag att jag på garagetaket hade satt upp nät där jag fångade och ringmärkte fåglar – förmodligen hade jag läst någon bok, möjligen sett något på TV. Jag tvärvaknade och var plötsligt, till min egen stora förvåning, väldigt intresserad av fåglar! En kompis hade en fågelbok: *Svenska Fåglar* av Folke Rösiö. Han var intresserad av alla djur – särskilt i bur! – men var helt med på att vi skulle börja kolla på fåglar. En klasskamrat, Ulf Lindberg, berättade att det fanns en förening på dåvarande Östra Gymnasiet, som hette *Sveriges Fältbiologiska Ungdomsförening* (SFU). Dom höll på mycket med fågelskådning och även vi "smågrabbar" kunde vara med. Ja, det blev som det blev!

Favoritlokal: Oklart! När jag flyttade ut till Lövöudden i slutet på 90-talet greps jag ett tag av charmen med sträckfågelskådning över Kvarken, inte sällan en kall och blåsig historia (entusiasmen har avtagit något med åren!); men särskilt i vår har Storavan varit något av en favoritlokal, bra översikt och ett angenämt urval av arter trevliga att skåda.

Häftigaste fågelupplevelse: Svårt att välja, men med åren framstår de första "fågelmötena" med särskild pregnans: min kompis och jag låg nu ute på Västerslätts-slätterna – nu ett utbrett industriområde, då väldiga åkermarker med gamla lador; något stort mörkt hade fladdrat där ute över åkrarna; *vad var det för egendomlig fågel?* Med lånad kikare och fågelboken lyckades vi, efter mycket spejande, komma fram till: en jorduggla – den hade ju små öron som stack upp! Enligt boken inte någon direkt raritet, men vi var fullständigt övertygade om det rakt motsatta och vi hade själva sett, upptäckt och *artbestämt* en klart sällsynt uggla, häftigt!!

I min skådarmatsäck finns alltid: Kaffe!

Vad gör du när du inte ringmärker/skådar fågel?: Har alltid hållit på en hel del med foto (dock inte fågelfoto i någon större utsträckning), särskilt analogt med mörkrum och allt, tecknat och målat en del, men som numera pensionerad lektor i filosofi sitter jag rätt gärna framför brasan och läser goda böcker!

VOF:s Kommittéer och Projekt

Rapportkommitté landskapet Västerbotten
Niklas Andersson
Norra Slevgränd 127
906 27 Umeå
070-3886353

Rapportkommitté Södra Lappland
Håkan Rune
Höjdvägen 7G
923 31 Storuman
070-2886678

Stora Fjäderägg Fågelstation
Niklas Lindberg Alseryd
nlindbergalseryd@gmail.com
Orgelstråket 12
903 53 Umeå

Umedeltats Fältstation
Anna Sundelin
Gnejsvägen 1
907 40 Umeå
073-8487556

Projekt Kungsörn och Pilgrimsfalk
Per-Olof Nilsson
Sandbackavägen 28C
90346 Umeå
070-4947230

Projekt Havsörn och Örnutfodring
Jan-Erik Wallin
Sågställarvägen 2A
907 42 Umeå

Projekt Berguv Nord
Ulf Sperens
Svedjebacken 2
904 31 Umeå

Projekt Sädgås och Trana Västerbotten
Ulf Skyllberg
Brännavägen 38
907 88 Täfteå
090-51530

Aktuell information

VOF:s hemsida
Senaste nytt och information om föreningens verksamhet på http://vofnet.norrlandsnatur.se/

Artportalen - Rapportsystemet för fåglar
Rapportera dina senaste observationer och ta del av andras fynd, både lokalt, regionalt och nationellt på http://artportalen.se/TodaysSightings/Observerad/Alla/Alla%20arter/V%C3%A4sterbotten/Alla%20lokaler/Idag/Ingen/Status

Fåglar i Norra Kvarken
Rapportera och se färska summeringar av sträckande och rastande fåglar på http://fagel.slu.se/

Upphittade ringar
Skickas till Ringmärkningscentralen Naturhistoriska Riksmuseet, Box 50007, 104 05 Stockholm. Ange när, hur och var ringen hittades. Även via internetformulär på Naturhistoriska riksmuseets hemsida http://www.nrm.se/

Facebookgrupper
"Fåglar i Västerbotten" - för diskussioner och allmän info om fåglar och fågelskådning i Västerbotten.
"Fågelskådning i Umeå" - fåglar och fågelskådning med fokus på Umeå.
"Stora Fjäderäggs Fågelstation" - Stora Fjäderäggs egna facebooksida där du kan ta del av aktuell verksamhet.

Lokalföreningar / Lokala kontaktpersoner

Umeå Fågelförening: Marcus Östman, Kragvägen 10, 904 41 Röbäck, 073-6128001
Skellefteå Fågelförening: Urban Lundström, Bolagsbacken 6, 896 93 Gideå, 073-0867667
Lycksele: Per Hansson, Brännbergsvägen 1A, 921 36 Lycksele, 0950-10804
Vindeln: Henrik Sporrong, Tåvägen 5, 922 00 Vindeln, 0933-61414
Vännäs: Christer Laggar, Strand 214, 911 93 Vännäs, 070-6517398
Malå: Leif Bildström, Smultronstigen 33, 930 70 Malå, 0953-21477
Nordmaling: Jean-Michel Roberge, Håknäsbäcken 3, 914 96 Håknäs, 073-0637997
Norsjö: Vakant (Är Du intresserad av att bli kontaktperson här? Kontakta oss!)
Robertsfors: Mats Walheim, Rislandet 38, 915 91 Robertsfors, 0934-40065
Sorsele: Bernt-Erik Nordenström, PI 673, 920 70 Sorsele, 0952-10490
Storuman: Håkan Rune, Höjdvägen 7G, 92331 Storuman, 070-2886678
Vilhelmina: Inga Olofsson, Nedre Malgonäs 3149, 912 92 Vilhelmina, 0940-20157
Åsele: Sture Gustafsson, Strandgatan 55E, 910 60 Åsele, 0941-66518
Dorotea: Per-Anders Persson, Hökberget, 910 70 Dorotea, 0942-10580

